

ע"פ 6955/15 - אדוארד בלאו נגד עיריית חיפה

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6955/15

לפני:
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: אדוארד בלאו

נ ג ד

המשיבה: עיריית חיפה

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה
(כבוד השופט א' אליקים) מיום 10.7.2015 בתיק
עפ"א 34261-09-14.

תאריך הישיבה: י"ח באייר התשע"ו (26.5.2016)

בשם המערער: בעצמו

בשם המשיבה: עו"ד כרמית כורה; עו"ד מוריס יעקובי

פסק-דין

השופט ע' ברון:

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כבוד השופט א' אליקים) ב-עפ"א 34261-09-14 מיום 10.7.2015, שבו נדחתה בקשת המערער להארכת מועד להגשת ערעור על החלטה של בית המשפט לעניינים מקומיים בחיפה, וערעורו נמחק. במוקד ההליכים דו"ח חניה בסך של 100 ש"ח משנת 2005, שתפח בחלוף הזמן ועומד כיום על כ-620 ש"ח.

השתלשלות העניינים

2. ביום 25.5.2014 הגיש המערער לבית המשפט לעניינים מקומיים בחיפה בקשה להארכת מועד להישפט בגין דו"ח חניה שניתן ביום 1.6.2005, עקב העמדת הרכב שלא כדין ברחוב הרצל בחיפה (להלן: בקשת הארכת המועד הראשונה). לטענת המערער, דבר קיומו של הדו"ח נודע לו רק בחלוף תשע שנים מיום רישומו - בסמוך לפני פנייתו של המערער לבית המשפט לעניינים מקומיים - עת הטילה המשיבה עיקולים על ארבעה חשבונות בנק שונים של בְּתוּ, גברת מאיה בראונשטיין, היא הבעלים הרשום של הרכב (להלן: מאיה). כעולה מבקשת הארכת המועד הראשונה ומתצהיר המערער שצורף לה, הרכב אמנם רשום על שם מאיה, אך מאז מועד סמוך לרכישתו הוא מצוי בחזקתו ובשימושו של המערער. נטען כי לאורך השנים ניהל המערער מספר התכתבויות עם המשיבה בנוגע לדו"חות חניה שונים שניתנו עבור הרכב, וניתן ללמוד מהן כי המשיבה ידעה שהמערער הוא שמחזיק ברכב, וכן שכתובתה העדכנית של מאיה היתה ברשותה של המשיבה. חרף האמור, זכרו של הדו"ח דן לא בא בגדרי חילופי הדברים ולא הובא לידיעתם של המערער או של מאיה מעולם. בנוסף נטען כי המשיבה סירבה להסב את הדו"ח על שם המערער. עוד פירט המערער כי נמסר לו מטעם המשיבה תיעוד של 10 פניות שנעשו אליו בין השנים 2005-2014, אך לטענתו אף הודעה לא התקבלה אצלו או אצל מאיה. לפיכך ביקש המערער מבית המשפט לעניינים מקומיים שיקבע כי הדו"ח התיישן, או לחלופין שיורה למשיבה להסב את הדו"ח על שמו, לבטל את הליכי הגבייה שננקטו נגד מאיה ולהזמין את הצדדים להתייצב למשפט.

בית המשפט לעניינים מקומיים (כבוד השופטת ג'. בסול) דחה את בקשתו של המערער (ב"ש 45/14 מיום 15.6.2014). בהחלטה צוין כי בהתאם לתקנה 41(ב) לתקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד-1974 (להלן: תקנות סד"פ), במידה שלא שולם במועדו קנס שניתן בגין העמדת רכב במקום אסור, ולא הוגשה בקשה להישפט, תומצא הודעה "לבעל הרכב הרשום ברשות הרישוי". בענייננו, הרכב רשום על שמה של מאיה, ואף על פי כן לא צורף לבקשה תצהיר מטעמה המאשר שהדו"ח לא הגיע לידיה, ואף לא תימוכין אחרים לכך. לעומת זאת, המשיבה הגישה אסמכתא בדבר שליחת הדו"ח למאיה. לפיכך נקבע כי אין ממש בטענת התיישנות העבירה, וכי לא עלה בידי המערער לסתור את חזקת המסירה הקבועה בתקנה 44א לתקנות סד"פ. עוד הוער כי ככל שנטען להתיישנות העונש, אזי ההכרעה בדבר אינה מצויה בסמכותו של בית המשפט לעניינים מקומיים (להלן: ההחלטה).

3. יומיים לאחר מתן ההחלטה הגיש המערער בקשה לעיון חוזר, בה הלין על כך שבית המשפט לעניינים מקומיים לא דן בסעד המבוקש של הסבת הדו"ח על שם המערער; ועוד טען כי האסמכתא שהוצגה מטעם המשיבה אינה מעידה על משלוח הודעה, אלא רק על קבלת קובץ ממוחשב ברשות הדואר. הבקשה לעיון חוזר נדחתה, תוך שבית המשפט לעניינים מקומיים ציין כי האופן הראוי להשגה על תוצאות ההליך הוא בהגשת ערעור. ואמנם, המערער הגיש ערעור

לבית המשפט המחוזי בחיפה, וכן בקשה לצירוף תצהיר מאת מאיה, ביום 14.9.2014 - כמעט שלושה חודשים לאחר מתן ההחלטה, וכשבועיים לאחר המועד האחרון להגשת ערעור, שחל בתום פגרת בתי המשפט, ביום 1.9.2014. לנוכח זאת, ולאחר שקוימה ישיבה מקדמית בתיק, התבקש המערער על ידי בית המשפט המחוזי להגיש בקשה להארכת מועד להגשת הערעור; וזו הוגשה ביום 29.6.2015 (להלן: בקשת הארכת המועד השנייה).

בבקשת הארכת המועד השנייה טען המערער כי האיחור נבע מטעות בתום לב באשר למצב המשפטי, משום שהוא סבר שהמועד להגשת ערעור נקבע לפי סדר הדין האזרחי, שבו לא נספרים ימי הפגרה, ולא לפי סדר הדין הפלילי. בשים לב לחשיבותה של זכות הגישה לערכאות, נטען כי מתקיימים התנאים למתן הארכת מועד, הואיל והאיחור היה קצר, 13 ימים בלבד; לא נגרם למשיבה נזק, משום שהיא לא הסתמכה על סופיות הדיון ולא שינתה את מצבה לרעה; סיכויי הערעור להתקבל טובים, לנוכח טעותו הנטענת של בית המשפט לעניינים מקומיים בדבר משמעות האסמכתא למשלוח שהגישה המשיבה; וכך ימנע עיוות דין, הנובע מכך שבית המשפט לעניינים מקומיים נתן את החלטתו בלא שהמערער הוזמן לדיון ובלא שניתנה לו הזדמנות להפריך את הראיות שהגישה המשיבה, ומכאן שלא זכה ליומו בבית המשפט.

בית המשפט המחוזי דחה את בקשת הארכת המועד השנייה, ומשכך הורה על מחיקת הערעור. בפסק הדין עמד בית המשפט על כך שמתן ארכה להגשת הערעור משפיע לא רק על הצדדים להליך, אלא על כלל המתדיינים שאותם משרת בית המשפט. בית המשפט המחוזי ציין כי השיקולים העיקריים לבחינת מתן ארכה הם הסיבה לאיחור וסיכויי הערעור, כשלצידם יש לשקול, בין היתר, את משך האיחור, את האינטרס הציבורי בהכרעה בערעור ואת חשיבותן של הזכויות העלולות להיפגע מאי-הכרעה. לאחר בחינת הדברים מצא בית המשפט כי אין הצדקה במקרה זה להארכת מועד להגשת הערעור. כך משום שטעותו של המערער במניין ימי הפגרה "אינה נימוק המהווה טעם ממשי המניח את הדעת"; וסיכויי הערעור קלושים, שכן הדו"ח נשלח למאיה כדין ולא חלה על המשיבה חובה לשולחו למערער או להמציא אישור מסירה. עוד הודגש כי לנוכח הסכום הנדון לא יגרם למערער כל עיוות דין מדחיית הבקשה (להלן: פסק הדין).

4. מכאן הערעור שלפנינו. יצוין כי הערעור הוגש כבקשה למתן רשות לערער, אך סווג כערעור בזכות, שיידון לפני דן יחיד (החלטת כבוד הרשמת ל' בנמלך ב-בש"פ 6115/15 מיום 13.10.2015); ובהמשך נקבע כי הערעור יישמע לפני הרכב, וכי הצדדים יערכו גם לטיעון בשאלת דרך ההשגה הנכונה על פסק הדין (החלטת השופט ע' פוגלמן מיום 19.10.2015).

טענות הצדדים

5. המערער - שייצג את עצמו בכל ההליכים שנזכרו, לרבות בזה שלפנינו - טוען בבקשה שהוגשה כי מתקיימים התנאים למתן רשות לערער "בגלגול שלישי" על ההחלטה בבקשת הארכת המועד הראשונה. במסגרת זו מודגש כי סיכויי הערעור טובים, משום שהאסמכתא שהוצגה מטעם המשיבה בבית המשפט לעניינים מקומיים אינה מעידה על משלוח הדו"ח, שמעולם לא נשלח למערער או למאיה, ולפיכך לא נפתח ההליך הפלילי כלל ולא התגבשה חזקת המסירה. עוד נטען כי בית המשפט לעניינים מקומיים שגה כשנתן את החלטתו בלא שהתייחס לכל הסעדים שנתבקשו, ובפרט משלא שזימן את המערער לדיון, כשבכך נפגעה זכות הגישה של המערער לערכאות באופן שעולה כדי עיוות דין. לעניין פסק הדין בבקשת הארכת המועד השנייה נטען בבקשה כי בית המשפט המחוזי טעה כשקבע כי הטעם לאיחור

בהגשת הערעור אינו מניח את הדעת. כך שעה שלבלבול של המערער במנין ימי הפגרה היו שותפים נוספים, כגון פקידת בית המשפט ואחד מבאי-כוחה של המשיבה, וכן בהינתן שסיכויי הערעור בהליך העיקרי הם טובים.

בדיון שנערך לפנינו חזר המערער על עיקרי טענותיו, תוך שהדגיש כי בגדרי ההליכים הקודמים לא ניתנה לו הזדמנות לשטוח בעל פה את טיעוניו לפני בית המשפט.

6. המשיבה טוענת כי דין הבקשה להידחות. בתחילת טיעוניה ביקשה באת-כוח המשיבה לייחד פרק נרחב ומלומד לשאלה אם דרך ההשגה הנכונה על פסק הדין היא בבקשת רשות ערעור או בערעור בזכות; כאשר לגישתה ההלכה היא שעסקין בערעור בזכות, אבל יתכן שיש מקום לשנותה. ואולם, ייאמר כבר עתה כי לא סברנו שהעניין העומד על הפרק מצדיק התעמקות בסוגיה לשם שינוי הלכה או סטייה ממנה, ומשכך נתבקשה באת-כוח המשיבה לטעון לגופו של עניין. בהתרכזה אפוא במבחנים למתן ארכה להגשת ערעור, נטען מטעם המשיבה כי הטעות שעליה הצביע המערער אינה מהווה טעם מספק לאיחור, בפרט בהיות המערער בוגר לימודי משפטים ומשכך היה עליו לדעת כיצד למנות את ימי הפגרה; ועוד נטען כי סיכויי הערעור קלושים, במיוחד משמאיה היא שהיתה צריכה להיות צד להליכים, ועם זאת צוין כי למרות שהמערער ניהל אותם במקומה של מאיה, בכל זאת טענותיו נדונו הגם שנדחו.

יצוין כי בפתח הדיון הצענו לצדדים כי יסיימו את ההליך בהסכמה; כגון, על ידי כך שהמערער ישלם למשיבה את סכום קרן החוב – 100 ש"ח – לבדה או בתוספת ריבית והצמדה, אך ללא הסכמים שנוספו לו כקנסות בשל אי-תשלום עם חלוף הזמן. ואולם, המערער סירב לכל הידברות עם המשיבה.

דיון והכרעה

7. לאחר בחינת טענות הצדדים ועיון בהחלטה ובפסק הדין, כמו גם במסמכים שעליהם הם התבססו, באנו לכלל מסקנה כי טענותיו של המערער דינן להידחות.

ראשית יוער, כי מלכתחילה הועבר הדיון לשמיעה לפני הרכב, בין היתר משום שאלת דרך ההשגה הנכונה על פסק הדין נושא ההליך (החלטת השופט פוגלמן מיום 19.10.2015). ב-רע"פ 8274/99 חילף נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(1) 433, 437-436 (2000) (להלן: עניין חילף) נקבע כי אופן ההשגה על החלטה הדוחה בקשה להארכת מועד להגשת ערעור על פסק דין – הוא על דרך של ערעור בזכות; ועם זאת יצוין, כי בהמשך נדונו השגות דומות הן כערעור בזכות והן כבקשות רשות ערעור (ראו התייחסות ב-ע"פ 8871/12 גולוב נ' מדינת ישראל, בפסקה 8 (16.12.2012)). שאלה גדולה היא אם אמנם יש מקום להותיר על כנה את הקביעה שערעור על החלטה או פסק דין בבקשת הארכת מועד להגשת ערעור – הוא בזכות. ייאמר כי אנו נוטות לדעה שהדרך הראויה להשיג על החלטה כזו היא על דרך בקשת רשות ערעור, אך עם זאת סברנו שהמקרה דנן אינו מצדיק העמקה בסוגיה זו – ונותירה לעת מצוא ולמקרה המתאים. לצורך הדיון במקרה הקונקרטי שלפנינו, ולנוכח עניין חילף, ראינו להתייחס אל בקשת רשות הערעור כאילו היתה הודעת ערעור; ואולם, בין כך ובין כך אין בידינו להיעתר למבוקש.

8. אין חולק כי הערעור על ההחלטה הוגש לאחר שחלף המועד הקבוע בדיון להגשתו (לפי סעיפים 199-200 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ), ותקנות בתי המשפט (פגרות), התשמ"ג-1983).

עניין לנו אפוא ביישום השיקולים הצריכים להחלת החריג הקבוע בסעיף 201 לחסד"פ, שזו הוראתו: "בית המשפט רשאי, לבקשת מערער, להרשות הגשת ערעור או בקשה לרשות ערעור לאחר שעברו התקופות האמורות בסעיפים 199 ו-200".

נקודת המוצא הדיונית היא כי על בעלי הדין לעמוד במועדים הקבועים בחוק, בעניין הגשת ערעור וכן בכל עניין אחר, וכי משחלף המועד לא יתאפשר עוד לנקוט בצעד המשפטי המבוקש. על פי רוב, להוראות החוק הקובעות את מניין הימים לפתיחת הליכים משפטיים אופי של כלל נוקשה - שהפעלתו אינה מצריכה שיקול דעת - להבדיל מסטנדרט גמיש (על ההבחנה בין כללים לסטנדרטים, ראו מנחם מאוטנר "כללים וסטנדרטים בחקיקה האזרחית החדשה - לשאלת תורת-המשפט של החקיקה" משפטים יז 321 (תשמ"ח)); וזאת משום חשיבותם של עקרון סופיות הדיון ושל ערכי הוודאות והיציבות במשפט (על כך ראו: ע"פ 7853/05 רחמיאן נ' מדינת ישראל, בפסקה 19 (27.11.2006); מ"ח 6148/95 עזריה נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(2) 356, 334 (1997)). עם זאת, בשל חשיבותם של הערכים המהותיים של הדין העונשי, העומדים בהקשר זה במתח עם אלה הדיוניים - ובראשם בירור האמת, שמירה על שלום הציבור ועל הסדר הציבורי והגנה על זכויות הפרט - הותר המחוקק פתח לחריגה מהכלל בדבר מניין הימים להגשת ערעור בהליך פלילי, כשיישומו של חריג זה נתון לשיקול דעתו של בית המשפט היושב בדיון.

על רקע זה התגבשו בפסיקה המבחנים להחלתו של החריג הקבוע בסעיף 201 לחסד"פ. כך נקבע, כפי שציין בית המשפט המחוזי, כי על מנת שיוארך המועד להגשת ערעור, שומה על המבקש להראות "טעם ממשי המניח את הדעת" לאיחור. ועוד נקבע בפסיקה, כי בגדרי השיקולים המנחים לבחינת קיומו של טעם כאמור באים, בין היתר, הנימוק לאיחור; משך האיחור; סיכויי הערעור בהליך העיקרי; האינטרס הציבורי בהכרעה בו; חשיבותן של הזכויות העלולות להיפגע מאי-הכרעה; וקיומו של חשש לעיוות דין במידה שתיחסם בפני המבקש הדלת המובילה מן הפרוזדור אל הטרקלין של ההליך העיקרי (ראו: ע"פ 4574/15 צעדי נ' הועדה המקומית לתכנון ולבניה נס ציונה (12.7.2015); בש"פ 5875/14 מדינת ישראל נ' אגבריה (9.11.2014); בש"פ 8197/13 אמסלם נ' מדינת ישראל (8.1.2014); ע"פ 2585/10 נגר נ' מדינת ישראל (13.4.2010)).

9. יישום השיקולים שנמנו על נסיבותיו של המקרה דנן מוביל למסקנה שלא נפל פגם בפסק הדין בבקשת הארכת המועד השנייה. הנימוק שסיפק המערער לאיחורו בהגשת הערעור הוא שהתבלבל בין מניין הימים לפי סדר הדין האזרחי, לבין מנינם לפי סדר הדין הפלילי. אלא שטעות שבדין מסוג זה, ואין נפקא מינה שהיו שותפים לה אנשים נוספים, אינה עולה כדי טעם ממשי, לא כל שכן כזה המניח את הדעת. המערער יכול היה למנוע טעות זו בנקל ובשקידה מינימלית, אילו היה מתייעץ עם עורך דין, או בודק בעצמו מהן הוראות הדין הרלוונטיות. היות שהמועד להגשת ערעור חל בעת פגרת בתי המשפט, ובעקבות זאת נדחה עד לסיומה, היה למערער די והותר זמן לשם עריכת הבדיקה הדרושה.

יתר השיקולים עורמים משקל נוסף על הכף הנוטה לעבר דחיית הבקשה. אמנם, משך האיחור אינו ארוך במיוחד ומתמצה ב-13 ימים, אך בנסיבות העניין אין לראות בו איחור של מה בכך - לרשות המערער עמד כאמור פרק זמן ארוך לשקידה על ערעורו, וזה הוגש בחלוף שלושה חודשים מיום מתן ההחלטה בבקשת הארכת המועד הראשונה. בהתחשב בכך שההחלטה התפרשה על פני שני עמודים בלבד, קשה למצוא הצדקה להשתהותו של המערער. בנוגע לסיכויי הערעור, לא התרשמנו כי הם מן המשופרים, באשר בהחלטה נדונה שאלה עובדתית מרכזית אחת, היא התגבשות חזקת המסירה, וההכרעה בה נשענת על ממצא עובדתי שקבעה הערכאה הדיונית.

זאת ועוד, המערער לא הצביע על אינטרס ציבורי משמעותי התומך בהכרעה בערעור והמצדיק מתן הארכת מועד על מנת שזה יידון לגופו; ויצוין שהמערער כתב בעצמו בבקשה כי ספק אם המקרה חורג מעניינו הפרטי. אף בגדרי עניינו הפרטי של המערער, אין חשש לפגיעה מהותית בזכויותיו. עסקינן, כזכור, בדו"ח חניה על סך של 100 ש"ח, כאשר עם הזמן נתווספו לו סכומים נוספים בגין קנסות, והוא עומד כיום על כ-620 ש"ח - סכום שעודנו עומד על הצד הנמוך. כך גם אין חשש לעיוות דין. בית המשפט לעניינים מקומיים, שלפניו הוגשה בקשת הארכת המועד הראשונה, דן בטענותיו של המערער אחת לאחת, והכריע בהן. העובדה שעשה כן ללא שזימן את המערער לבית המשפט אינה מהווה עיוות דין. יודגש בהקשר זה, כי בשום שלב המערער לא הציג - אף לא לפנינו - כל טיעון הנוגע לעבירה כשלעצמה, ולא הכחיש את דבר קיומה.

10. לא נוכל לסיים בלא להעיר כי מן הנתונים שהובאו לפנינו במקרה דנן, עולה כי חלף פרק זמן משמעותי עד להטלת העיקולים. ומן הראוי שהעירייה תשוב ותבחן את נהליה בעניין זה (ראו והשוו: ע"מ 8329/14 עיריית קרית אתא נ' קורן, בפסקאות 14-30 לפסק דינו של השופט פוגלמן (31.5.2016)).

סוף דבר, הערעור נדחה.

ש ו פ ט ת

השופטת א' חיות:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופטת ד' ברק-ארז:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ע' ברון.

ניתן היום, י"א בסיון התשע"ו (16.6.2016).

שופטת

שופטת

שופטת
